

ismeretekkel, amennyiben a dokumentum- és információszolgáltatás bármely területe a feladata, és az ismeretek mellett olyan speciális tudással is, amely empatikussá teszi a hátrányos helyzetű könyvtárhasználókkal történő foglalkozásra, amennyiben ez a feladata.

A képzésnek meg kell újulnia, hogy a várt igényeknek megfeleljen. A felkészült könyvtárosokra a bérezést is magában foglaló, megfelelő előmenetel vár a könyvtárakban.

Feladatok

- A társadalmi megbecsültség növelése lehetőségeinek vizsgálata
- A képző intézmények informatikai infrastruktúrájának fejlesztése az IHM-mel és az OM-mel
- Az OM-mel együttműködve a felsőfokú szakirányú, akkreditált képzések megindításának ösztönzése
- A javasolt akkreditálandó továbbképzések többéves rendszerének kidolgozása
- A fiatal munkatársak felkészítésének programja
- A minőségi bérezési szempontok kidolgozásában való részvétel

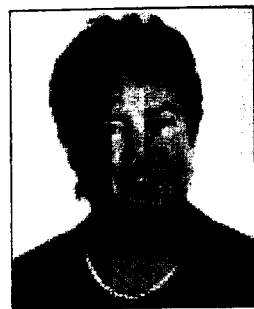
Budapest, 2002. december

Dr. Skaliczki Judit

Könyvtári stratégia 2003–2007

Beszélgetés Skaliczki Judittal, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma könyvtári osztályának vezetőjével

A magyar könyvtárak látványos változáson mentek át az utóbbi években. A tematikai fejlesztési programnak köszönhetően nagyot léptek előre a számítógépesítés és a hálózati kapcsolattartás terén, kialakult és működik az Országos Dokumentumellátási Rendszer. A következő öt év stratégiája a további utat jelöli ki.

– Először az ODR-re kérdeznék. Milyen továbblépés várható? Érdeklétek kívánják-e tenni – s ha igen, hogyan – a nem nyilvános könyvtárakat az együttműködésben? Milyen szerep jut majd nekik a rendszerben?

S. J.: Ennél a kérdésnél először tisztázni kell, hogy az ODR-szolgáltatási szerep és a könyvtárközi kölcsönzési szolgáltatás között mi a különbség. A könyvtárközi kölcsönzés minden könyvtár (könyvtári tevékenységet folytató intézmény) tevékenységének része, a könyvtár kér és küld dokumentumokat e szolgáltatás keretében. Ennek finanszírozása fenntartói kötelezettség.

A könyvtári rendszer magas színvonalú rendszerszerű működése érdekében működő ODR tevékenysége (a gyűjtemény ilyen célú fejlesztésében, szolgáltatásközvetítő eszközök fejlesztésében, a minőségi követelményeknek megfelelő, üzemszerű szolgáltatás megszervezésben stb.) azonban túlmutat egy-egy adott könyvtár fenntartói kötelezettségén, és mint a törvény is rendelkezik róla, központi támogatást igényel.

Az ODR-ben részt vevő könyvtárak köre kijelölésének kettős feltétele volt. Egyrészt, hogy a gyűjtemények az igényelendő szépirodalmi művek mellett nagyjából lefedjék a tudományos diszciplínákat is, másrészt, hogy a könyvtár megfelelő szolgáltatási infrastruktúrával és hozzáértő szakemberrel rendelkezék, hiszen a miniszté-

A Pont Kiadó új kiadánya

rium csupán a kiegészítő fejlesztéshez tud hozzájárulni. Ezért elképzelhető, hogy van olyan kiemelkedő egyedi, tudományos gyűjteménnyel rendelkező könyvtár, amelynek állománya tartalmaz olyan dokumentumokat, amelyek más gyűjteményekben nincsenek meg, a könyvtár mégsem tagja az ODR-nek, mert nem áll a rendelkezésére sem a megfelelő munkaerő, sem az információs technológia. A dokumentumot az igénylő kutatónak – ebben az esetben – a könyvtár könyvtárközi kölcsönzése keretében kell megkapnia.

A nem ODR-könyvtárak támogatása pedig – közvetlenül minisztériumi forrásból vagy pályázati lehetőségként – ahhoz tud hozzájárulni, hogy a dokumentumról szóló információ bárki számára bárhol elérhető legyen. A nem nyilvános könyvtárak különböző digitalizálási pályázati programok keretében, az állományuk visszamenőleges gépre vitelével már eddig is részt vehettek ezekben a pályázatokban, az előttünk álló stratégiai fejlesztési terv pedig kiemelt célként kezeli ezt a kérdést.

– *Bővül-e az ODR tagkönyvtárak köre?*

S. J.: Mindez azt is jelzi, hogy nem az ODR-könyvtárak számát kívánjuk gyarapítani, a rendszer megfelelő működése ezt nem igényli, hanem ahhoz szeretnénk hozzájárulni, hogy minden könyvtár megfelelő információs, kommunikációs technológiával és korszerűen feltárt állománnyal rendelkezzen.

– *Szerepel-e a tervekben a gyűjtőköri kooperáció kialakítása?*

S. J.: A gyűjtőköri kooperáció a hasonló szakterületet gyűjtő könyvtárak fontos érdeke, ezért remélem, hogy a könyvtárak akár a Könyvtári Intézet, akár valamelyik szakmai szervezet koordinatív szerepvállalása mellett hamarosan elvégzik ezt a régóta húzódozó feladatot.

– *A telematikai fejlesztések kérdése szorosan összefügg a kistelepek ellátásának problémájával. Szerepel-e a tervek között az adatátvitelre, távmunkára is alkalmas, gyors és jó minőségű számítógépes kapcsolat megteremtése? A telefonos, modemes megoldás nem a legmegfelelőbb akkor, amikor úgy látszik, hogy a kistelepei ellátás biztosításának egyik lehetősége a szolgáltatások megrendelése egy nagyobb könyvtártól, esetleg regionális könyvtári központtól. Ebben az esetben ugyanis elképzelhető egy olyan konstrukció, hogy a településen dolgozó könyv-*

táros vagy könyvtári alkalmazott tkp. csak a kölcsönzést végzi önállóan, a beszerzés, feldolgozás másutt történik. A kapcsolattartáshoz viszont jó hálózatra lenne szükség, tehát arra alapozva, hogy kormányzati szinten is prioritást élvez a könyvtári infrastruktúra fejlesztése, készül-e koncepció a hálózat kiépítésére?

S. J.: Ez a kérdés azokat a feladatokat érinti, amelyekről a következő évek stratégiai fejlesztési terve úgy szól, hogy nem csupán egy-egy tárca felelősségi körébe tartoznak, hanem kormányzati döntést igényelnek. A könyvtárak információs hálózata az NIIF kialakította hálózatra telepedett. Most is ezt kívánjuk tenni. Az információs társadalom megteremtésének hazai programja a Nemzeti Fejlesztési Terv. Ez a fejlesztés célként tűzi ki – a kormányprogram nyomán – hogy az internetnek, azaz a hálózatnak el kell jutnia a négy év alatt minden könyvtárba. Ez jó alapja a mi szakmai fejlesztési terveinknek is. Erre alapozva kell kidolgoznunk azt az esélyegyenlőséget biztosító fejlesztési koncepciót, amely a kistelepeken lévő hálózat lehetőségeit felhasználva lehetővé teszi a különböző ellátottságú települések megfelelő könyvtári szolgáltatási fejlesztését. Ahol lehetőség lesz önálló könyvtár fenntartásával, másutt a könyvtári szolgáltatások megvásárlásával.

Mindez nem csupán a kulturális és az informatikai tárca közös fejlesztése kell hogy legyen, hiszen a megvalósítás meghatározóan függ a fenntartó önkormányzatok erőforrásainak erre a területre csoportosításától is.

Szakmai fórumokon sokszor beszélünk már azoknak a fejlesztési, fenntartási, szolgáltatási, működési irányelveknek a kidolgozásáról, amelyek segítséget nyújthatnak a fenntartóknak, és alkalmasak a könyvtárak vezetői, munkatársai számára az összehasonlító mérés, a benchmarking alkalmazására. Ezeknek az irányelveknek a kidolgozására azonban csak akkor kerülhet sor, ha a Könyvtári Intézet által működtetett teljesítménymérési munkacsoport egy-egy szolgáltatás mibenlétében és mérhetőségében megállapodik. Azaz összehasonlítható, egy-egy könyvtárra érvényes adatok kellene az általánosíthatóságot képviselő irányelvek megalkotásához.

A kistelepek könyvtári ellátottságáról szólva beszélünk kell a könyvtárak dokumentumállományáról és szolgáltatási színvonaláról. Az első esetben történt bizonyos előrelépés, hiszen az

érdekeltségnövelő támogatás és a könyvtárpártoló önkormányzat pályázat növeli az önkormányzati fenntartású könyvtárak állománygyarapításra fordítható összegét. Ez azonban – főképpen a fenntartói támogatás nem kellő növekedése miatt – még mindig kevés. Meg kell találnunk azokat a módokat, és ez érvényes a szolgáltatási körök bővítésére és korszerűsítésére is, amelyekkel mind a két terület korszerűsítését felgyorsíthatjuk. Ezeknek a lehetőségeknek a kidolgozása, majd a problémák megoldása többek között a kistélepülések korszerűsítésével foglalkozó stratégiai fejlesztés legfontosabb feladata.

– *A végére hagytam azt, ami mostanában az első számú téma minden fórumon, s ami természetesen a könyvtárak szempontjából is létfontosságú probléma, az EU-csatlakozást. Azt hiszem, mindaz, amiről eddig beszéltünk, valójában erről is szól, ezért most talán összefoglalhatnánk, mit jelent a csatlakozás a könyvtárak, akár a legkisebb könyvtár számára is most, és mit jelent majd 2004 májusa után. Mit kell még tennünk, hogy megfeleljünk, lesz-e lehetőség a könyvtárakban folyó uniós felkészítés támogatására? Lehetne-e pályázatot kiírni a könyvtárosok nyelvi felzárkóztatására még a csatlakozás előtt?*

S. J.: Nagyon sok területen szeretnénk felkészülni a csatlakozásra, szeretnénk, ha felkészülten érné a könyvtári területet a csatlakozás. De nem szabad szerénytelennek lennünk, biztos, hogy igen sok megoldatlan feladattal kell majd szembenéznünk.

Alapvetően a könyvtárnak, az információs társadalom központjaként, rendelkeznie kell mindazon információval, amelyre az állampolgároknak – az EU-kérdéskör egészét figyelembe véve – szükségük lehet.

Amiről azonban már most is tudjuk, hogy nem lehet elég: azok a felkészítő tanfolyamok, szemináriumok, továbbképzések. Szeretném – s remélem, a tervünk hamarosan meg is valósul –, hogy legyen olyan akkreditált tanfolyam, ami a legfontosabb EU-s ismereteket átadja, középpontjába helyezve a könyvtári területet.

Az Európai Bizottság Magyarországi Delegációja együttműködve a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma könyvtári osztályával EU-információs sarkokat alakít ki a megyei könyvtárakban. Ezek a tizenkilenc megyei könyvtárban

2003. március végéig átadásra kerülnének. Az információs sarkok minden könyvtárban egységes arculattal jelennek meg. A szükséges eszközöket, dokumentumokat és két – az EU-val kapcsolatos információkat tartalmazó – adatbázis-hoz való hozzáférést a Európai Bizottság Magyarországi Delegációja biztosítja.

Az információs sarkok kialakításával párhuzamosan elindítunk egy képzési programot, amelynek keretében a könyvtárak tájékoztatási szakembereit készítjük fel az EU-információk keresésének és továbbításának végzésére. Ebben az Európai Bizottság Magyarországi Delegációjának információs menedzsere és más könyvtári szakemberek vesznek részt.

– *Nem kevés feladatot jelent mindaz, amit ebben a rövid beszélgetésben említettünk önnek, a könyvtári osztály munkatársainak, de az egész szakmának is. Kívánok hozzá mindannyiunknak sok erőt és kitartást.*

A Pont Kiadó új kiadánya

